

Wydział Sędziowski PZPS

**SĘDZIOWIE
PZPS**

**Vademecum Sędziego Kwalifikatora PZPS
na sezon 2024/2025**

(w zakresie oceny sędziów PZPS z uprawnieniami do sędziowania zawodów piłki siatkowej)

Wrzesień 2024

Preambuła.

Niniejsze Vademecum jest przeznaczone dla sędziów kwalifikatorów PZPS dokonujących na zawodach piłki siatkowej oceny sędziów PZPS. Dynamiczne zmiany jakie zachodziły w ostatnich latach i zachodzą nadal w piłce siatkowej wymagają od wszystkich uczestników zawodów sportowych stałego doskonalenia swoich umiejętności osobowych, mających wpływ na jakość widowiska sportowego. Dotyczy to zawodniczek, zawodników, trenerów, członków sztabów medycznych, statystyków, działaczy i sędziów sportowych oraz personelu technicznego i pomocniczego, bowiem każda z ww. grup osobowych ma pewien istotny wpływ na kreowanie i jakość niniejszego widowiska sportowego. W dobie rozwoju mediów społecznościowych oraz środków audio-wizualnych pojawiają się istotne narzędzia umożliwiające podnoszenie swoich umiejętności osobowych. Tym samym w zakresie procesu szkolenia sędziów sportowych piłki siatkowej rola **sędziego kwalifikatora PZPS** uległa istotnej transformacji i w praktyce z weryfikatora ewidencjującego ewentualne nieprawidłowości zaistniałe na rozgrywanych zawodach sportowych stał się on mentorem sędziów, potrafiącym zdopingować ich do stałego doskonalenia oraz podnoszenia posiadanych i prezentowanych umiejętności sędziowskich, wyeksponować zarówno ich silne jak i słabe strony, lecz także wskazać im skuteczne kierunki i drogi rozwoju oraz sposoby i metody dochodzenia do jeszcze wyższych umiejętności sędziowskich w zakresie: teoretycznej znajomości przepisów gry, instrukcji i regulaminów sportowych, praktycznego stosowania interpretacji tych przepisów w czasie rozgrywanych zawodów sportowych, skutecznego zarządzania grą, a także kreatywnego i zgodnego z przyjętymi trendami współuczestniczenia w tworzeniu jakości widowiska sportowego.

Rozdział I. Wprowadzenie.

W sezonie 2024/2025 kontynuowane będą zasady weryfikacji uprawnień sędziowskich jakie zostały zainicjowane pod auspicjami Wydziału Sędziowskiego PZPS (dalej: **WS PZPS**) w poprzednich sezonach, z uwzględnieniem pewnych modyfikacji i działań korygujących wdrożonych przez ten Wydział na bazie doświadczeń, spostrzeżeń, obserwacji i wniosków wynikających z analizy sezonów 2022/2024. Niniejsze Vademecum jest uzupełnieniem tych zasad, zawierającym obowiązki administracyjne i wzory stosowanych dokumentów.

Wszędzie tam gdzie w treści niniejszego Vademecum używa się pojęcia „**zawodnik**” w liczbie pojedynczej lub mnogiej ma się na myśli odpowiednio zawodniczkę lub zawodnika biorącego udział w zawodach sportowych.

Wszędzie tam gdzie w treści niniejszego Vademecum używa się pojęć „**sekretarz zawodów**” oraz „**protokół zawodów**” ma się na myśli (alternatywnie): protokolanta elektronicznego sporządzającego protokół elektroniczny (E-protokół).

Rozdział II. Obowiązki administracyjne.

1. Udzielanie na żądanie WS PZPS pełnej informacji o przebiegu zawodów sportowych piłki siatkowej. .
2. Sporządzanie i ewidencjonowanie **Arkuszy Oceny** w formie elektronicznej na internetowej stronie obsad sędziowskich PZPS.
3. W zakresie rozgrywek organizowanych pod auspicjami Polskiej Ligi Siatkówki S.A. (dalej: **PLS**) udzielanie na jej żądanie informacji o przebiegu zawodów sportowych piłki siatkowej oraz o poziomie sędziowania zawodów przez sędziów, oraz opcjonalnie innych dokumentów dla oceny przebiegu zawodów sportowych, wyjaśniania spraw kontrowersyjnych, rozpatrywania protestów zgłoszonych przez kluby sportowe itp., ustalonych do ich redakcji i/lub przekazu przez WS PZPS bądź na wniosek PLS, które umożliwią ww. organom zajęcie stanowiska lub podjęcie decyzji w przedmiotowych sprawach.

4. Wpisywanie na internetową stronę obsad sędziowskich PZPS potwierdzeń lub zmian w obsadzie sędziowskiej oraz wyników rozegranych spotkań bezpośrednio po ich zakończeniu, w zakresie zawodów sportowych, w których uczestniczył sędzia kwalifikator PZPS.

Rozdział III. Obowiązki przed zawodami.

1. Sędzia kwalifikator PZPS ma obowiązek pozyskiwania i gromadzenia przed swoimi zawodami piłki siatkowej (w miarę posiadanych możliwości) wszelkiej wiedzy historycznej o prezentowanych umiejętnościach sędziowskich przez poszczególnych sędziów, którzy będą podlegali jego ocenie na zawodach sportowych.
2. W tym celu winien on wykorzystać wszelkie informacje wynikające z:
  - jego osobistych notatek sporządzanych na innych zawodach sportowych, w których dokonywał on oceny danego sędziego / danych sędziów;
  - innych obserwacji wizualnych sędziego/sędziów dokonywanych bezpośrednio na zawodach sportowych, (na sali/salach sportowych), w których sędzia kwalifikator PZPS był jedynie uczestnikiem (wizjem) widowiska sportowego;
  - obserwacji wizualnych sędziego/sędziów na zawodach sportowych dokonanych w oparciu o realizowane transmisje telewizyjne;
  - obserwacji wizualnych sędziego/sędziów na zawodach sportowych dokonanych w oparciu o fragmenty rozegranych spotkań lub ich kompleksową video-rejestrację, prezentowanych za pośrednictwem mediów społecznościowych, portali internetowych, bądź w oparciu o inne środki audio-wizualne (np. VOD);
3. Zgromadzona w ten sposób wiedza historyczna winna posłużyć sędziemu kwalifikatorowi PZPS do przygotowania wytycznych i skondensowanej informacji dla poszczególnych sędziów podlegających jego ocenie, które należy im przekazać na odprawie przed zawodami sportowymi. Celem tej informacji jest doskonalenie umiejętności sędziowskich przez poszczególnych sędziów co wskazano w preambule niniejszego Vademecum.

Rozdział V. Obowiązki podczas zawodów i po ich zakończeniu.

1. Sędzia kwalifikator PZPS może być w następujący sposób powiadamiany o zawodach:
  - poprzez Internet na stronie sędziowskiej;
  - poprzez e-mail zawiadamiający o zawodach;
  - poprzez telefoniczną informację podaną przez osobę do tego upoważnioną, a następnie potwierdzoną na internetowej stronie sędziowskiej.
2. **Sędzia kwalifikator PZPS ma obowiązek przybyć na obiekt sportowy najpóźniej na 90 minut dla lig zawodowych oraz 60 minut dla pozostałych lig (1LK,2LK i 2LKM) przed planowaną godziną rozpoczęcia zawodów sportowych, w których uczestniczy.**
3. Weryfikacja przygotowania komisji sędziowskiej do prowadzenia zawodów.
Sprawdzenie certyfikatów wszystkich sędziów wyznaczonych na zawody. Należy też zwrócić uwagę na stan psychofizyczny sędziów, czy są trzeźwi, wypoczęci i zdolni do sędziowania zawodów. Sędzia kwalifikator PZPS może zarządzić – z własnej inicjatywy lub na prośbę WS PZPS – badanie trzeźwości alkomatem własnym, organizatora lub Policji. Badanie takie przeprowadza się wówczas około 45 minut przed rozpoczęciem meczu.
W przypadku wątpliwości co do wyniku niniejszego badania, o zbadanie trzeźwości prosi się Policję. Do sędziowania zawodów sportowych mogą być dopuszczeni tylko sędziowie trzeźwi.
4. Przeprowadzenie przedmeczowej odprawy z sędziami, omówienie kwestii wynikających ze zgromadzonej wiedzy historycznej dla zainicjowania procesu doskonalenia umiejętności sędziowskich przez poszczególnych sędziów, a także

zwrócenie uwagi na kluczowe (zdaniem sędziego kwalifikatora PZPS) aspekty dotyczące bieżącego meczu i zagrożenia, które mogą się w nim pojawić.

5. Nadzór nad weryfikacją przez komisję sędziowską przygotowania do gry obszaru kontrolowanego.
Sędziowie S1 i S2 mają obowiązek sprawdzić stan przygotowania obiektu do zawodów sportowych i powinni wykazywać inicjatywę w usuwaniu niezgodności z obowiązującymi przepisami i/lub wytycznymi, zaś sędzia kwalifikator PZPS powinien ich skutecznie wspierać w realizacji tego zadania w razie zaistniałej potrzeby. Weryfikacja składów zespołów (uprawnień) przed wpisem do protokołu zawodów. Zwraca się uwagę na konieczność sprawdzenia ważności dokumentów przedstawionych do weryfikacji zgodnie z regulaminem danych zawodów. Przy sprawdzaniu ważności badań lekarskich należy pamiętać, że badanie jest ważne maksymalnie przez 12 miesięcy. Po sprawdzeniu wymaganych dokumentów wszystkich członków obu zespołów według listy przedstawionej i podpisanej przez przedstawiciela klubu sportowego, sędzia kwalifikator PZPS podpisuje listy przedłożone przez oba zespoły i przekazuje je sekretarzowi zawodów celem zaewidencjonowania uczestników obu Na zawodach, na których jest wyznaczony komisarz zawodów PLS (dotyczy to zawodów rozgrywanych pod auspicjami PLS), sędzia kwalifikator PZPS sprawdza zgodność wpisu do protokołu zawodów z listami zweryfikowanymi przez komisarza zawodów PLS (kontrola ważności badań lekarskich poszczególnych zawodników pozostaje w kompetencji komisarza zawodów PLS).
6. Nadzór nad przygotowaniem protokołu zawodów przez sekretarza zawodów.
Należy sprawdzić, czy sekretarz zawodów prawidłowo wypełnia protokół zawodów. W szczególności, czy prawidłowo wpisał nazwę rozgrywek, nazwy zespołów, numer meczu, wykaz członków zespołów zgodnie z dostarczonymi listami, a także kompletną obsadę sędziowską danych zawodów sportowych.
7. Nadzór pracy komisji sędziowskiej na hali, przed rozpoczęciem meczu.
Sędziowie mają obowiązek oficjalnie wejść w obszar kontrolowany 30 minut przed rozpoczęciem meczu.
8. Nadzór losowania.
Kapitanowie drużyn uczestniczący w losowaniu mają obowiązek być ubrani w stroje meczowe. Po dokonaniu losowania i podpisaniu przez kapitanów i trenerów obu zespołów protokołu zawodów sprawdzana jest poprawność zarządzania oficjalną rozgrzewką.
9. Weryfikacja składów zespołów biorących udział w rozgrzewce z zapisami w protokole zawodów.
Sędziowie S1 i S2 oraz sekretarz zawodów mają obowiązek sprawdzić, czy w trakcie oficjalnej rozgrzewki (15 minut przed rozpoczęciem meczu), wszyscy zawodnicy ubrani są w stroje meczowe oraz czy numery zawodników znajdujących się w strefie kontrolowanej są zgodne z zapisem w protokole zawodów. Od tego momentu w strefie kontrolowanej przez komisję sędziowską mogą przebywać tylko osoby wpisane do protokołu zawodów. Ze względów organizacyjnych można zezwolić kierownikowi zespołu do przebywania za ławką dla zawodników rezerwowych swojego zespołu do czasu zakończenia oficjalnej rozgrzewki. Nadzór nad prawidłową prezentacją zespołów i komisji sędziowskiej.
Standardowo: w prezentacji zespołów uczestniczą sędziowie S1 i S2 oraz sędziowie liniowi. Zawodnicy i sędziowie ustawiają się w linii na środku boiska zgodnie z obowiązującym ceremoniałem zawodów. W prezentacji komisji sędziowskiej na boisku uczestniczą sędziowie S1 i S2 oraz sędziowie liniowi (bez chorągiewek), o ile są oni wyznaczeni do składu komisji sędziowskiej na dane zawody sportowe. Należy zwrócić uwagę, aby przy obrotach podczas prezentacji sędziowie obracali się w stronę siatki.
10. Korzystanie z kartek ustawienia początkowego.
W przypadku obecności Komisarza zawodów PZPS i Kwalifikatora Sędzia 2 ma obowiązek powiadomienia, a następnie żądania od zespołów po dwie kartki z ustawianiem początkowym. Sędzia S2 ma obowiązek przekazania sędziemu

kwalifikatorowi PZPS kompletu kartek z ustawieniem początkowym obu zespołów celem weryfikacji ich zgodności i akceptacji, po czym jeden komplet kartek z ustawieniem pozostaje w dyspozycji sędziego kwalifikatora PZPS, a drugi zostaje przekazany za pośrednictwem sędziego S2 do sekretarza zawodów. Na zawodach rozgrywanych pod auspicjami PLS sędzia kwalifikator PZPS otrzymuje kopię kartek z ustawieniem początkowym od komisarza zawodów PLS. Nadzór nad dopuszczaniem do gry uprawnionych zawodników i kontrola pracy komisji sędziowskiej w zakresie rotacji.

Sędzia kwalifikator PZPS ma obowiązek nadzorowania i (jeśli zaistnieje potrzeba) do reagowania, aby na boisku znajdowali się tylko zawodnicy uprawnieni do gry. Ma obowiązek kontrolowania liczby obcokrajowców znajdujących się na boisku. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości ma obowiązek interweniowania.

11. Nadzór nad stosowaniem przez komisję sędziowską przepisów w zakresie organizacji i zarządzania zawodami.
Sędzia kwalifikator PZPS ma obowiązek nadzorowania i zwracanie uwagi na nieprawidłowości w pracy komisji sędziowskiej w sprawach administracyjnych dotyczących między innymi: przerw w grze, gradacji kar, kontuzji, próśb nieuzasadnionych i ich właściwego zapisywania w protokole zawodów.
12. Sędzia kwalifikator PZPS ma obowiązek i prawo do ingerencji w przebieg zawodów sportowych w przypadku:
  - niewłaściwej decyzji sędziego, która jest niezgodna z Przepisami Gry albo gdy sędzia nie wykonał wszystkich czynności wynikających z własnych decyzji;
  - niewłaściwej decyzji sekretarza zawodów, który popełnił błąd w kontroli porządku rotacji lub wyniku spotkania.Żadna decyzja sędziowska, która rozstrzyga wymianę lub niewłaściwe zachowanie, nie może być podstawą do interwencji sędziego kwalifikatora PZPS.
13. Reagowanie na nieprzewidziane zdarzenia podczas zawodów, mogące mieć negatywny wpływ na poziom widowiska sportowego.
14. Weryfikacja poprawności wypełnienia zakończonego i podpisanego przez sędziów protokołu zawodów.
15. Ocena poziomu sędziowania zawodów na Arkuszu Oceny, którego wzór stanowi załącznik do niniejszego Vademecum.
Sędzia kwalifikator dokonuje szczegółowego omówienia sędziowania zawodów. Arkusze Oceny będą każdorazowo redagowane (wypełniane) i ewidencjonowane w formie elektronicznej na internetowej stronie obsad sędziowskich PZPS, a tym samym będą one dostępne dla zainteresowanych sędziów.
WS PZPS zaleca jednak sędziom kwalifikatorom PZPS, aby w czasie omawiania meczu z sędziami zaprezentowana przez sędziego kwalifikatora PZPS ocena sędziów była wiarygodna i miała późniejsze odzwierciedlenie w sporządzonym i zaewidencjonowanym Arkuszu Oceny (tak aby nie występowały istotne rozbieżności z pomocowym przekazem informacyjnym).
16. Sędzia kwalifikator PZPS jest zobowiązany do omówienia meczu z sędziami po zakończeniu zawodów sportowych. **Omówienie to powinno być zrealizowane możliwie jak najszybciej po zakończeniu wszelkich niezbędnych i wymaganych czynności administracyjnych, realizowanych zarówno w obrębie strefy kontrolowanej, jak i na obiekcie sportowym przez wszystkich sędziów oraz sędziego kwalifikatora PZPS. Omówienie meczu nie powinno zajmować więcej niż 30 minut i winno być skoncentrowane na najważniejszych elementach oraz aspektach prezentowanych umiejętności sędziowskich na danych zawodach sportowych.**
W trakcie omówienia należy zaakcentować silne i słabe strony każdego sędziego, elementy wymagające doskonalenia lub poprawy, a także wskazać poszczególnym sędziom skuteczne kierunki i drogi dla ich rozwoju oraz sposoby i metody dochodzenia do jeszcze wyższych umiejętności sędziowskich. Elementy te powinny mieć miejsce w uwagach arkusza kwalifikacji.

Rozdział VI. Wypełnianie i dystrybucja Arkuszy Oceny.

1. Szczegółowe zasady wypełniania Arkuszy Oceny wraz ze wzorem wypełnionego arkusza zostały zamieszczone w odrębnym dokumencie — **Instrukcji wypełniania Arkusza Oceny Sędziego PZPS na sezon 2024–2025** — opublikowanym na stronie internetowej WS PZPS.
2. Arkusze Oceny muszą być każdorazowo wypełniane elektronicznie przez sędziego kwalifikatora PZPS na stronie internetowej obsad sędziowskich PZPS.
3. **Nowością w tym sezonie jest wpisywanie w arkuszu czasu przebywania przez kwalifikatora na zawodach. Czas ten liczymy od momentu wyjazdu z miejsca zamieszkania do momentu powrotu do miejsca zamieszkania.**
4. Arkusze Oceny z zawodów sportowych, winny być każdorazowo po rozegranych zawodach **wypełnione elektronicznie na stronie obsad sędziowskich PZPS, najpóźniej w ciągu 24 godzin od przybycia do miejsca zamieszkania , a w przypadku złożonego protestu lub zaistnienia zdarzeń nadzwyczajnych, bądź poważnych wykroczeń dyscyplinarnych najszybciej jak to jest możliwe.**
5. W przypadku ocenianych turniejów sędzia Kwalifikator sporządza charakterystykę sędziowania wszystkich sędziów w oddzielnym sprawozdaniu, który przekazuje do WS PZPS drogą elektroniczną.
6. W sytuacjach wymagających złożenia dodatkowych wyjaśnień lub dla celów rozstrzygnięcia wszelkich kwestii spornych, złożonego odwołania od otrzymanej oceny lub odwołania od podjętych decyzji prawnych, organizacyjnych lub administracyjnych itp. — WS PZPS może nakazać sędziemu kwalifikatorowi PZPS przedłożenie odpowiednich wyjaśnień’